

NYTT OM LUFTKONTROLL

NR 2 2017

Det här brevet är en del i Naturvårdsverkets
vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft.

Rapportering av luftkvalitetsdata från 2016

Naturvårdsverket vill tacka kommuner, samverkansområden och andra aktörer för alla insatser under året med rapportering av luftkvalitetsdata från 2016. Alla mätdata som rapporterades har nu granskats och publicerats i portalen hos Datavärden för luftkvalitet: <http://shair.smhi.se/portal/concentrations-in-air>. Redovisningar av genomförda modellberäkningar, inledande kartläggningar och objektiva skattningar har också tagits emot. Målet är att under 2018 tillgängliggöra även dessa redovisningar via datavärdens portal www.smhi.se/datavardluft.

En sammanställning av alla kommuners och samverkansområdets rapporteringar finns här: <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/Luft-klimat/Sammanstallning-rapportering-2016-data-webb.xlsx>.

De mätdata som har rapporterats till datavärden har även rapporterats vidare till EU. Data presenteras på EEA:s visningstjänster: <http://eeadmz1-cws-wp-air.azurewebsites.net/products/data-viewers/statistical-viewer-public/>.

Senast den 31 mars 2018 ska mätdata från 2017 rapporteras till datavärden. Resultat från modellberäkningar, inledande kartläggningar och objektiva skattningar ska rapporteras senast den 30 juni 2018.

Luften i Sverige

Även diagrammen på www.naturvardsverket.se/luftenisverige har nu uppdaterats med 2016 års inrapporterade data. Kommunerna och Naturvårdsverkets utförare inom den nationella luftövervakningen rapporterade i mars in data till datavärden, data har

därefter granskats och rapporterats till EU och berörda konventioner (se ovan *Rapportering av luftkvalitetsdata från 2016*).

- Luftkvaliteten i tätorterna www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Statistik-om-luft/Luften-i-Sverige/Luftkvaliteten-i-tatorterna/
- Luftkvaliteten på landsbygden/regional bakgrund www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Statistik-om-luft/Luften-i-Sverige/Luftkvaliteten-pa-landsbygden/

Se även:

- Grunddata och årlig statistik hos datavärden www.smhi.se/datavardluft
- Överskridanden 2016 www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/Overskridanden-av-miljokvalitetsnormerna-2016/
- Data i realtid www.naturvardsverket.se/realtidsluft

Nationella rutiner för kvalitetsgranskning av mätdata tas fram

I samband med rapporteringen till datavärden 2017 gjordes som vanligt en övergripande kvalitetsgranskning av all inkommen data. Utifrån de synpunkter och avvikelser som framkom gjordes en sammanställning som visade att det fanns ett flertal återkommande fel och synpunkter på inrapporterade dataserier. Som ett led i att harmonisera luftkvalitetsmätningarna i landet håller Reflab-mätningar därför på att ta fram vägledning för vilka kvalitetskontroller som framöver bör genomföras innan data rapporteras till datavärden. På så sätt hoppas Reflab att vanligt förekommande avvikelser ska fångas upp och justeras redan innan data rapporteras. Vägledningen kommer att bli en del i *Harmoniserad QA/QC-guide* (www.aces.su.se/reflab/kvalitetssakring/harmoniserad-gaqc-manual/) som Reflab ansvarar för. Den nya versionen ska enligt plan släppas i januari eller februari 2018. Det är dock inte bara utökad vägledning vid datagranskning och rapportering som kommer vara nytt i den kommande versionen, i samband med årets besök på mätplatser runt om i landet har Reflab fått mycket feedback som gör att guiden bättre ska anpassas till hur det svenska mätnätverket faktiskt ser ut och fungerar.

Vägledning om inledande kartläggning och objektiv skattning

Inledande kartläggning och objektiv skattning av luftkvalitet har haft stort fokus i Naturvårdsverkets vägledningsarbete under 2017. En inledande kartläggning ska göras av en kommun eller ett samverkansområde ifall kunskap om luftkvaliteten saknas för en eller flera föroreningar. En objektiv skattning följer i stort sett samma metodik och ska tillämpas vid halter under den nedre utvärderingströskeln samt för att visa på

luftkvaliteten i ett samverkansområde i de kommuner som inte mäter eller modellerar.

Ett nytt vägledningsdokument har tagits fram om hur man genomför en inledande kartläggning eller en objektiv skattning (se www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Luft-och-klimat/Miljokvalitetsnormer-for-utomhusluft/vagledningsdokument/). Naturvårdsverket har också haft kontakt med och väglett ett antal kommuner som nu arbetar med inledande kartläggningar inför rapporteringen 2018. De inledande kartläggningar och objektiva skattningar som rapporteras under 2018 (ska rapporteras senast den 30 juni) kommer att tillgängliggöras via datavärdens webbplats, tillsammans med dem som rapporterades under 2017.

Nytt verktyg för inledande kartläggning och objektiv skattning utvecklas

Den s.k. nomogrammetoden har tidigare använts för att uppskatta halterna av partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) i gaturum. Metoden har dock idag ett antal brister som gör att den inte längre kan rekommenderas för användning i arbetet med inledande kartläggning och objektiv skattning.

Ett nytt verktyg håller istället på att utvecklas av Reflab-modeller (SMHI). Verktöget kommer att utgöras av ett webbgränssnitt där användaren kan mata in olika uppgifter om ett gaturum, bl.a. trafikmängd, gatubredd och hushöjder. Verktöget kommer därefter att kunna ge en uppskattning som indikerar sannolikheten för att de nedre eller övre utvärderingströsklarna för PM10 och NO₂ överskrids i gaturummet. Denna information kan användas för att bedöma om det finns behov av att genomföra mer fördjupade kartläggningar av halterna med mer avancerade metoder.

Verktöget blir kostnadsfritt och kommer att tillgängliggöras via Reflab-modellers hemsida under våren 2018.

Arbete med revidering av Luftguiden pågår

I december 2016 reviderades Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Revideringen gjordes dels till följd av ändringar i EU-direktiven, men även för att förtydliga en del befintliga krav. Arbetet med att revidera handboken Luftguiden beräknas bli klart till våren/sommaren 2018. En remiss kommer att gå ut under första kvartalet 2018. Kontakta gärna Mkn-luft@naturvardsverket.se vid frågor eller synpunkter kring vad som behöver uppdateras. Nuvarande version av handboken: www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-0178-0.pdf?pid=13069

Nya kontinuerliga mätstationer

I enlighet med nya krav i Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9) ska preliminära ändringar i kommunernas och samverkansområdenas kontrollstrategier rapporteras till datavärden årligen senast den 31 oktober inför det kommande kalenderåret. Uppgifter om nyinrättade mätstationer ska också registreras hos datavärden snarast möjligt under året. För mer information om hur man går tillväga vid registreringen av ny mätstation, skicka gärna en e-post till rapporteringluftkvalitet@naturvardsverket.se.

Ett antal kommuner och samverkansområden har meddelat att nya kontinuerliga mätningar kommer att inrättas under 2018, bl.a. i Jönköping, Eskilstuna, Sunne, Gällivare, Sollentuna och Stockholm. Under 2017 har ett antal nya mätstationer registrerats, bl.a. i Torsby, Västerås och Uppsala. Realtidsdata från dessa nya stationer rapporteras nu till datavärden och presenteras på Naturvårdsverkets webbsidor: www.naturvardsverket.se/realtidssdataluft.

Gemensamt luftkvalitetsindex för EU

Europeiska miljöbyrån har publicerat ett gemensamt luftkvalitetsindex för EU: <http://airindex.eea.europa.eu/>. Indexet väger samman data om halter av olika föroreningar i luften till ett indexvärde, i syfte att underlätta jämförelse mellan olika platser och för att ge förenklad information till allmänheten. Indexet har utvecklats i samarbete med EU-kommissionen, med input från EU:s expertgrupp för luftkvalitet.

Indexet beräknas utifrån de realtidsdata som rapporteras av EU-medlemsländer i enlighet med krav i EU:s luftkvalitetsdirektiv. I Sverige sker denna rapportering via datavärden för luftkvalitet. Alla data som rapporteras till datavärden i realtid skickas vidare till EU för presentation på detta gemensamma index och på EEA:s visningstjänst: <http://eadmz1-cws-wp-air.azurewebsites.net/products/data-viewers/utd-viewer/>.

Luftkvalitetssensorer

I somras genomfördes ett studentarbete på Naturvårdsverket för att ta fram en kunskapsöversikt om mikrosensorer för luftmätningar. Redovisningen av arbetet finns tillgänglig här: www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1160130.

EU-kommissionen har nyligen publicerat ett informationsblad om luftkvalitetssensorer: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/brochures-leaflets/measuring-air-pollution-low-cost-sensors>

Luft & miljö 2017 Barns hälsa

För att skapa en luftmiljö som är bra för barns hälsoutveckling, krävs att barnperspektivet kommer med i samhällsplaneringen i ökad utsträckning. Det framgår av den nyligen publicerade rapporten Luft & Miljö 2017, där temat denna gång handlar om barns hälsa. Påverkan av luftföroreningar är särskilt stark under spädbarnstiden. Förutom luftvägshälsan kan även den kognitiva utvecklingen hos barn påverkas.

Skriften är tänkt att vara ett inspirationsdokument för handläggare på kommuner och länsstyrelser som arbetar med miljö- och planeringsfrågor samt för politiker.

Rapporten har tagits fram av Naturvårdsverket i samarbete med bland annat forskare, andra myndigheter och utförare inom den nationella luftövervakningen, Programområde Luft, och går att laddas ner eller beställas från Naturvårdsverkets webbplats:

www.naturvardsverket.se/978-91-620-1303-5

Tänd i toppen

I november gick Naturvårdsverket tillsammans med Energimyndigheten och många av landets kommuner ut med uppdaterade råd om hur man kan minska utsläppen av luftföroreningar från vedeldning. En broschyr med rubriken "Tänd i toppen" har tagits fram och skickats ut till vedeldande hushåll via ett 30-tal kommuner runt om i landet www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/forbranning/tand-i-toppen-broschyr-utskrift.pdf. Broschyren ger enkla handfasta råd på vad man ska tänka på vid vedeldning för att eldandet ska ge så små utsläpp av luftföroreningar som möjligt. En video med samma råd, nedladdningsbar broschyr samt mer information om vedeldning finns på www.naturvardsverket.se/vedeldning. Denna information hoppas vi kan vara användbar för kommuner vid klagomålsärenden eller i samband med bygglovsansökningar rörande eldningsutrustning.

Vägledning

En viktig uppgift för Naturvårdsverket är att vägleda kommunerna i arbetet med miljökvalitetsnormerna. Handboken kompletteras av våra stödfunktioner (reflaben och datavärden).

[Luftguiden Handbok 2014:1](#) – Naturvårdsverkets vägledning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – mätningar](#) som kan hjälpa till med frågor om kvalitetssäkring, val av mätmetod/mätinstrument etc.

[Referenslaboratoriet för tätortsluft – modeller](#) som är en stödfunktion vid frågor om modellering av luftkvalitet.

[Datavärdskap Luft](#) "Datavärden" ansvarar för mottagande, lagring och tillgängliggörande av luftdata från kommunerna samt rapportering av dessa till EU.

Projektplatsen – På www.projektplatsen.se har vi två samarbetsytor ("Kontroll av MKN luft" och "Åtgärdsprogram – luft") där vi informerar om nyheter, bjuder in till dialog osv. Vid intresse av att få tillgång till detta, kontakta MKN-luft@naturvardsverket.se.

Kontakta oss

Kontakta oss gärna om ni har frågor: MKN-luft@naturvardsverket.se

Besök även gärna våra webbsidor:

www.naturvardsverket.se/luft (samlingsida för Naturvårdsverkets webbsidor om luft)

www.naturvardsverket.se/mknluft (om miljökvalitetsnormer för utomhusluft)

www.naturvardsverket.se/programomradeluft (om nationella luftövervakningen)

